

Lukeva Keuruu

Lasten ja nuorten lukutaitosuunnitelma 2026–2029

KEURUU

SISÄLLYSLUETTELO

1. LUKEVA KEURUU	2
2. LUKUTAITOSUUNNITELMAN TAVOITTEET	2
3. TOIMENPITEET	2
1.1. Varhaiskasvatus	3
1.2. Alakoulut.....	4
1.3. Yläkoulut.....	6
1.4. Lukio	7
1.5. Koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta.....	8
1.6. Nuorisopalvelut.....	9
1.7. Nuorten työpaja	9
1.8. Kansalaisopisto	9
1.9. Kirjasto.....	10
4. LUKUTAITOTYÖN MITTARIT, VASTUUT JA SEURANTA.....	10
LIITE: Lasten ja nuorten Kirjastoportaat.....	11

Lasten ja nuorten lukutaitosuunnitelma on laadittu Lukeva Keuruu -hankkeessa 2025–2026. Hanketta rahoitti Opetushallitus ja hankekoordinaattorina toimi Joanna Heinonen.

1. LUKEVA KEURUU

Lukeva Keuruu tarkoittaa lukevaa toimintakulttuuria, johon lapsia ja nuoria kasvatetaan läpi heidän varhaiskasvatus- ja koulupolkunsa. Lukevassa toimintakulttuurissa lukeminen näkyy ja on läsnä laaja-alaisesti lasten ja nuorten arjessa, mutta myös eri toimialueiden rakenteissa. Lukemiseen myös suhtaudutaan myönteisesti. Lukivalmiuksia harjoitetaan systemaattisesti varhaiskasvatuksesta alkaen. Lukutaitoa opetetaan ja harjoitetaan sekä peruskouluissa että toisella asteella monipuolisesti ja eri oppiaineissa. Vapaa-ajan sektorilla luodaan mahdollisuuksia lukemis- ja kirjallisuusharrastamiselle sekä tuetaan varhaiskasvatuksen ja koulujen tekemää lukutaitotyötä. Lukutaitotyölle varmistetaan riittävät resurssit.

Lukemisen ilo ja onnistumisen kokemukset ovat avaimia lukumotivaatioon. Tämä vaatii sujuvaa teknistä lukutaitoa, jota on tärkeää harjoittaa läpi koko lapsen ja nuoren koulupolun. Lukutaidon muut osa-alueet eli ymmärtävä, erittelevä, tulkitseva ja kriittinen lukutaito kehittyvät ennen kaikkea vuorovaikutuksessa ja käsittelemällä erilaisia tekstilajeja monipuolisesti. Lukutaito tarkoittaa tänä päivänä monilukutaitoa, joka sisältää lukemisen lisäksi myös erilaisten tekstien tuottamisen. Keuruun lasten ja nuorten lukutaitosuunnitelma noudattaa laajaa tekstikäsitystä.

Keuruun kaupunkistrategian mukaan Keuruu on oppiva yrityskaupunki. Lukutaito on yksi oppimisen perusedellytyksiä, minkä lisäksi riittävä lukutaito takaa lapsille ja nuorille mahdollisuudet jatko-opintoihin, työelämään ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Hyvä lukutaito kannustaa myös rohkeaan kokeilemiseen. Se lisää kaupunkilaisten hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä antamalla kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja osallistumiseen.

Lukeva toimintakulttuuri ottaa huomioon myös erilaiset lukijat. Riittävä lukutaito on jokaisen lapsen ja nuoren oikeus. Lapsiystävällinen kunta huolehtiikin vastuullisesti lasten ja nuorten lukutaidosta sekä osoittaa siihen riittävät resurssit.

2. LUKUTAITOSUUNNITELMAN TAVOITTEET

Keuruun lasten ja nuorten lukutaitosuunnitelman tavoitteina on

- rakentaa Keuruulle vakiintunut lukeva toimintakulttuuri, jossa lukutaidon merkitys tunnustetaan ja lukemiseen suhtaudutaan myönteisesti
- lisätä suunnitelmallisuutta ja eri toimialojen yhteistyötä lukutaitotyössä
- vahvistaa lasten ja nuorten kanssa työskentelevien lukutaitotyötä
- kehittää pitkällä tähtäimellä lasten ja nuorten monilukutaitoa.

3. TOIMENPITEET

Onnistuneen lukutaitotyön edellytyksenä ovat sitä tukevat monen toimialan ylittävät rakenteet. Tällaisia rakenteita syntyä, kun

- lukutaitotyön rahoitus huomioidaan kaupungin talousarviossa
- Keuruulle perustetaan monialainen lukutaitotiimi, joka johtaa ja seuraa kaupungin lukutaitotyötä sekä päivittää lukutaitosuunnitelmaa säännöllisesti
- lukutaito huomioidaan uudistettaessa kaupungin strategiaa ja hyvinvointisuunnitelmaa
- lukutaidon mittarit lisätään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Lukutaitosuunnitelma voidaan ottaa käyttöön asteittain. Eri yksiköt suunnittelevat käyttöönoton itselleen sopivalla tavalla. Seuraavassa on esitelty lukutaitosuunnitelman toimenpiteet toimialueittain.

1.1. Varhaiskasvatus

Lukutaitotyön rakenteet

Päiväkoteihin nimetään lukutaitovastaavat, jotka suunnittelevat ja koordinoivat lukutaitotyötä kaupungin lukutaitosuunnitelman mukaisesti sekä vastaavat yksikön kirjakokoelmasta. Tarvittaessa lukutaitovastaavan avuksi luodaan lukutaitotiimi. Lukutaitovastaavat saavat korvauksen vastuutehtävästään. Lukutaitovastaavat toimivat myös kaupungin lukutaitotiimissä, joka tarkistaa kaupungin lukutaitosuunnitelman vuosittain ja tarvittaessa päivittää sitä.

Päiväkodeissa otetaan käyttöön Lukeva varhaiskasvatus -ohjelma (<https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/lukutaito-ohjelma/lukeva-varhaiskasvatus>).

Lukutaitotyö kirjataan vuosittain päiväkodin toimintasuunnitelmaan.

Pysyvän kirjakokoelman ylläpitoa varten jokaisessa päiväkodissa suositellaan käytettävän aineistohankintaan vuosittain summa, jonka määrä on vähintään 3 € / varhaiskasvatukseen osallistuva lapsi.

Alkuvaiheessa kirjallisuus on toimintakauden osateemana vähintään yhden toimintakauden ajan.

Henkilökunnalle tarjotaan säännöllisesti koulutusta liittyen lukutaitotyöhön (aiheina esim. monilukutaito, kirjallisuuden käyttö varhaiskasvatuksessa, kielitietoisuus, erilaisten lasten lukivalmiuksien tukeminen ja huomioiminen, sanataide).

Kotien lukutaitotyön tukeminen

Vahvistetaan perheille suunnattua viestintää kielellisestä tietoisuudesta, lukuinnosta, lukivalmiuksista ja monilukutaidosta. Suomea toisena kielenä puhuvien lasten perheitä tiedotetaan myös oman äidinkielen merkityksestä. Nostetaan näitä aiheita esille säännöllisesti myös vasu-keskusteluissa ja vanhempainilloissa.

Lukivalmiuksien opettaminen ja harjoittaminen

Lukivalmiuksia vahvistetaan systemaattisesti 4–6-vuotiailla.

Kaikissa varhaiskasvatuksen ryhmissä luetaan lapsille ääneen ja annetaan mahdollisuus tutkia kirjoja joka päivä. Myös odotustilanteita hyödynnetään kirjojen katseluun.

Lapsille luetaan erilaisia tekstejä monipuolisesti ja luettua käsitellään säännöllisesti eri tavoin (esim. keskustellen, piirtäen, maalaten, draaman keinoin, itse tarinoita keksien).

Lukemisen näkyväksi tekeminen ja lukemisesta iloitseminen

Jokapäiväiseen pedagogiikkaan kuuluu loruttelua, lauleskelua ja sanoilla leikkittelyä kaikissa ryhmissä.

Kuratoidaan jo olemassa oleva päiväkodin kirjakokoelma ja huolehditaan, että kirjoja on houkuttelevasti esillä ja helposti lasten saatavilla. Kirjojen saatavuudessa huomioidaan erilaisten lasten tarpeet (apuna esim. Celia-kirjasto ja Monikielinen kirjasto). Päiväkodit liittyvät Celian yhteisöasiakkaiksi (<https://www.celia.fi/asiakkaaksi/yhteisoasiakkaaksi/>).

Ajoittaisia, hetkellisiä tai kertaluontoisia lukutaitotoimia toteutetaan vähintään kerran toimintakaudessa päiväkotiin sopivalla tavalla (esim. tempaukset, yhteisölliset lukuhetket, vierailijat, retket, teemapäivät).

Kirjallisuutta ja erilaisia tekstejä tehdään näkyväksi päiväkodin tiloissa eri tavoin ja päiväkodissa puhutut eri kielet huomioiden.

Varmistetaan, että päiväkodista löytyy viihtyisiä lukupaikkoja, kuten esim. lukunurkkauksia tai -majoja kirjojen tutkimista varten.

Tuetaan lasten osallisuutta lukutaitotyössä ikäryhmien tasoisesti esim. luettavien kirjojen valitsemisessa ja tempausten suunnittelussa.

Lukutaitotyön mittarit

Lukutaitotyötä seurataan vähintään joka toinen vuosi toteutettavalla NMI:n seurantatyökalulla alkaen syksystä 2026. Päiväkodin johtaja tai apulaisjohtaja toteuttaa kyselyn.

Lukivalmiuksien kartoitukset tehdään 4–6-vuotiaille. Kaupungin päiväkodeissa käytetään yhteistä kartoitusmenetelmää.

Kirjastoyhteistyö

Yhteistyötä kirjaston kanssa kehitetään eteenpäin. Kirjasto tarjoaa päiväkodeille pedagogisia satutuokioita. Jokainen ryhmä osallistuu satutuokioon vähintään kerran toimintakaudessa.

Jokainen varhaiskasvatus- ja esiopetusryhmä käy kirjastossa tai kirjastoautossa vähintään kerran toimintakauden aikana.

1.2. Alakoulut

Lukutaitotyön rakenteet

Kouluihin nimetään lukutaitovastaavat, jotka suunnittelevat ja koordinoivat lukutaitotyötä kaupungin lukutaitosuunnitelman mukaisesti. Isoihin yksiköihin luodaan lukutaitotiimit. Lukutaitovastaavat saavat korvauksen vastuutehtävästään. Lukutaitovastaavat toimivat myös kaupungin lukutaitotiimissä, joka tarkistaa kaupungin lukutaitosuunnitelman vuosittain ja tarvittaessa päivittää sitä.

Kouluissa otetaan käyttöön Lukeva koulu -ohjelma (<https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/lukutaito-ohjelma/lukeva-koulu>).

Lukutaitotyö kirjataan vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Pysyvän kirjakokoelman ylläpitoa varten jokaisessa koulussa suositellaan käytettävän aineistohankintaan vuosittain summa, jonka määrä on vähintään 1 € / oppilas tai opiskelija. Koulut voivat halutessaan yhdistää summia keskenään ja hankkia sillä esimerkiksi kaikkien koulujen käytössä olevia luokkasarjoja. On suositeltavaa, että joku henkilökuntaan kuuluva on vastuussa kunkin koulun kirjakokoelman aineistosta (esim. hankinnat ja poistot) ja että hänelle maksetaan siitä korvaus.

Alkuvaiheessa lukutaito on lukuvuoden teemana kaikissa kouluissa vähintään yhden lukuvuoden ajan.

Henkilökunnalle tarjotaan säännöllisesti koulutusta liittyen lukutaitotyöhön (aiheina esim. monilukutaito, kirjallisuuden käyttö opetuksessa, kielitietoisuus, erilaisten lukijoiden tukeminen ja huomiointi, sanataide).

Suositaan painettuja oppikirjoja.

Kotien lukutaitotyön tukeminen

Vahvistetaan oppilaiden koteihin suunnattua viestintää kielellisestä tietoisuudesta, lukuinnostasta ja lukutaidosta. Nostetaan aiheet esiin säännöllisesti myös arviointikeskusteluissa ja vanhempainiltoissa.

Monilukutaidon opettaminen ja harjoittaminen

Kouluissa osoitetaan lukemiselle aikaa riittävästi ja säännöllisesti. Koulut määrittelevät tarkemmin itse, mitä riittävästi ja säännöllisesti omassa yksikössä tarkoittaa. Tutkimusten mukaan jo puoli tuntia lukemista päivässä vaikuttaa olennaisesti lukutaitoon. Alakouluissa myös ääneen lukemista harjoitetaan säännöllisesti.

Oppilaita vaaditaan lukemaan vähintään 2 kokonaista teosta lukuvuodessa toisesta vuosiluokasta alkaen.

Jokainen opettaja on jokaisen opetettavan aineensa kielen opettaja. Lukustrategioiden ja luetun ymmärtämisen opettaminen kuuluu kaikkien opettajien vastuulle. Kouluissa otetaan myös käyttöön Turun kaupungin kehittämä perusopetuksen lukustrategiasuunnitelma (ks. https://urn.fi/urn:nbn:fi:oerfi-20250800000699_4) ja opetetaan sen mukaisesti lukustrategioita ja opiskelutaitoja koko peruskoulun ajan. Suunnitelmaa noudatetaan kaikissa oppiaineissa soveltuvien osin.

Opetuksessa ja eri oppiaineissa käytetään erilaisia tekstejä monipuolisesti. Luettavaan kirjallisuuteen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja vaihtelevia. Käytetään luku- ja opintopiirejä aktiivisesti.

Lukemisen näkyväksi tekeminen ja lukuilo

Kuratoidaan jo olemassa oleva koulun kirjakokoelma ja asetetaan kirjat houkuttelevasti esille. Kirjojen saatavuudessa huomioidaan erilaisten lukijoiden tarpeet (apuna esim. Celia-kirjasto, Monikielinen kirjasto, selkoaineisto). Koulut liittyvät Celian yhteisöasiakkaiksi (<https://www.celia.fi/asiakkaaksi/yhteisoasiakkaaksi/>).

Ajoittaisia, hetkellisiä tai kertaluontoisia lukutaitotoimia toteutetaan vähintään kerran lukuvuodessa kouluun/oppilaitokseen sopivalla tavalla (esim. lukuhaasteet, tempaukset, yhteisölliset lukuhetket, vierailijat, retket, teemapäivät).

Lisätään lasten ja nuorten osallisuutta lukutaitotyössä (esim. luettavien kirjojen valitsemisessa ja lukutapahtumien suunnittelussa).

Jokainen opettaja ja ohjaaja on lukevan aikuisen malli. Myös koulun aikuiset lukevat lukuhetkien tai -tuntien aikana oppilaiden nähden. Koulun aikuisten lukemista tuodaan esiin myös muilla keinoin.

Kirjallisuutta ja erilaisia tekstejä tehdään näkyväksi koulun tiloissa eri tavoin ja koulussa puhutut eri kielet huomioiden.

Lukutaitotyön ja lukutaidon mittarit

Lukutaitotyötä seurataan vähintään joka toinen vuosi toteutettavalla NMI:n seurantatyökalulla alkaen syksystä 2026. Rehtorit toteuttavat kyselyn YS-ajalla.

Lukutaitokartoitukset tehdään alakoulussa vähintään kaikille 1., 2., 3., ja 5. luokan oppilaille. Kaupungin kouluissa käytetään yhteneviä kartoitusmenetelmiä.

Kuntatason data kootaan 3. vuosiluokalta (esim. digilukiseulan kuntatason datan tilaaminen).

Valtakunnalliset S1- ja S2-kokeet pidetään 6.-luokkalaisille.

Kirjastoyhteistyö

Luokanopettaja tarkistaa lukuvuoden alussa, että kaikilla oppilaille on kirjastokortti. Kirjasto myös välittää Wilman kautta vanhemmille lukuvuoden alussa viestin aiheeseen liittyen ja tarvittaessa oppilas saa uuden kortin luokan kirjasto-/kirjastoautovierailun yhteydessä.

Kirjastoportaiden vakiintunutta toimintaa pidetään yllä. Luokat vierailevat kirjastossa tai kirjastoautossa vähintään 2 kertaa lukukaudessa. Opettaja voi pyytää kirjastosta kirjakasseja lainaksi yhteisökortille esim. tietystä teemasta. Kirjastoa voi hyödyntää myös saman teoksen saamiseksi kaikkien oppilaiden luettavaksi.

1.3. Yläkoulut

Lukutaitotyön rakenteet

Kouluihin nimetään lukutaitovastaavat, jotka suunnittelevat ja koordinoivat lukutaitotyötä kaupungin lukutaitosuunnitelman mukaisesti. Isoihin yksiköihin luodaan lukutaitotiimit. Lukutaitovastaavat saavat korvauksen vastuutehtävästään. Lukutaitovastaavat toimivat myös kaupungin lukutaitotiimissä, joka tarkistaa kaupungin lukutaitosuunnitelman vuosittain ja tarvittaessa päivittää sitä.

Kouluissa otetaan käyttöön Lukeva koulu -ohjelma (<https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/lukutaito-ohjelma/lukeva-koulu>).

Lukutaitotyö kirjataan vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Pysyvän kirjakokoelman ylläpitoa varten jokaisessa koulussa suositellaan käytettävän aineistohankintaan vuosittain summa, jonka määrä on vähintään 1 € / oppilas tai opiskelija. Koulut voivat halutessaan yhdistää summia keskenään ja hankkia sillä esimerkiksi kaikkien koulujen käytössä olevia luokkasarjoja. On suositeltavaa, että joku henkilökuntaan kuuluva on vastuussa kunkin koulun kirjakokoelman aineistosta (esim. hankinnat ja poistot) ja että hänelle maksetaan siitä korvaus.

Alkuvaiheessa lukutaito on lukuvuoden teemana kaikissa kouluissa vähintään yhden lukuvuoden ajan.

Henkilökunnalle tarjotaan säännöllisesti koulutusta liittyen lukutaitotyöhön (aiheina esim. monilukutaito, kirjallisuuden käyttö opetuksessa, kielitietoisuus, erilaisten lukijoiden tukeminen ja huomioiminen, sanataide).

Suositaan painettuja oppikirjoja.

Kotien lukutaitotyön tukeminen

Vahvistetaan oppilaiden koteihin suunnattua viestintää kielellisestä tietoisuudesta, lukuinnosta ja lukutaidosta. Nostetaan aiheet esiin säännöllisesti myös oppimiskeskusteluissa ja vanhempainiloissa.

Monilukutaidon opettaminen ja harjoittaminen

Kouluissa osoitetaan lukemiselle aikaa riittävästi ja säännöllisesti. Tutkimusten mukaan jo puoli tuntia lukemista päivässä vaikuttaa olennaisesti lukutaitoon.

Oppilaita vaaditaan lukemaan vähintään 1–2 kokonaista teosta lukuvuodessa.

Jokainen opettaja on opetettavan aineensa kielen opettaja. Lukustrategioiden ja luetun ymmärtämisen opettaminen kuuluu kaikkien opettajien vastuulle. Kouluissa otetaan myös käyttöön Turun kaupungin kehittämä perusopetuksen lukustrategiasuunnitelma (ks. https://urn.fi/urn:nbn:fi:oerfi-20250800000699_4) ja opetetaan sen mukaisesti lukustrategioita ja opiskelutaitoja koko peruskoulun ajan. Suunnitelmaa noudatetaan kaikissa oppiaineissa soveltuvin osin.

Opetuksessa ja eri oppiaineissa käytetään erilaisia tekstejä monipuolisesti. Luettavaan kirjallisuuteen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja vaihtelevia. Käytetään luku- ja opintopiirejä aktiivisesti.

Lukemisen näkyväksi tekeminen ja lukuilo

Kuratoidaan jo olemassa oleva koulun kirjakokoelma ja asetetaan kirjat houkuttelevasti esille. Kirjojen saatavuudessa huomioidaan erilaisten lukijoiden tarpeet (apuna esim. Celia-kirjasto, Monikielinen kirjasto, selkoaineisto). Koulut liittyvät Celian yhteisöasiakkaiksi. (<https://www.celia.fi/asiakkaaksi/yhteisoasiakkaaksi/>).

Ajoittaisia, hetkellisiä tai kertaluontoisia koko koulun yhteisiä lukutaitotoimia toteutetaan vähintään kerran lukuvuodessa kouluun sopivalla tavalla (esim. lukuhaasteet, tempaukset, yhteisölliset lukuhetket, vierailijat, retket, teemapäivät).

Lisätään lasten ja nuorten osallisuutta lukutaitotyössä (esim. luettavien kirjojen valitsemisessa ja lukutapahtumien suunnittelussa).

Jokainen opettaja ja ohjaaja on lukevan aikuisen malli. Myös koulun aikuiset lukevat lukuhetkien tai -tuntien aikana oppilaiden nähdessä. Koulun aikuisten lukemista tuodaan esiin myös muilla keinoin.

Kirjallisuutta ja erilaisia tekstejä tehdään näkyväksi koulun tiloissa eri tavoin ja koulussa puhutut eri kielet huomioiden.

Lukutaitotyön ja lukutaidon mittarit

Lukutaitotyötä seurataan vähintään joka toinen vuosi toteutettavalla NMI:n seurantatyökalulla alkaen syksystä 2026. Rehtorit toteuttavat kyselyn YS-ajalla.

Lukutaitokartoitukset tehdään vähintään kaikille 7. luokan oppilaille. Kaupungin kouluissa käytetään yhteneviä kartoitusmenetelmiä.

Valtakunnalliset S1 ja S2-kokeet pidetään 9.-luokkalaisille.

Kirjastoyhteistyö

Luokanvalvoja tarkistaa yläkoulun alkaessa, että jokaisella oppilaalla on kirjastokortti. Kirjasto myös välittää Wilman kautta vanhemmille lukuvuoden alussa viestin aiheeseen liittyen ja tarvittaessa oppilas saa uuden kortin luokan kirjasto-/kirjastoautovierailun yhteydessä.

Kirjastoportaat laajennetaan koskemaan yläkouluja. Ryhmät voivat kaikissa oppiaineissa tehdä lainauskäyntejä kirjastoon opettajan johdolla. Opettaja voi pyytää kirjastosta kirjakasseja lainaksi yhteisökortille esim. tietystä teemasta. Kirjastoa voi hyödyntää myös saman teoksen saamiseksi kaikkien oppilaiden luettavaksi.

1.4. Lukio

Rakenteisiin liittyvät toimet

Lukioon nimetään lukutaitovastaava, joka suunnittelee ja koordinoi lukutaitotyötä kaupungin lukutaitosuunnitelman mukaisesti. Tarvittaessa lukutaitovastaavan avuksi luodaan lukutaitotiimi. Lukutaitovastaava saa korvauksen vastuutehtävästään. Lukutaitovastaava toimii myös kaupungin lukutaitotiimissä, joka tarkistaa kaupungin lukutaitosuunnitelman vuosittain ja tarvittaessa päivittää sitä.

Lukiossa otetaan käyttöön Lukeva toinen aste -ohjelma, kun se valmistuu (vuonna 2027).

Lukutaitotyöhön liittyvä toiminta kirjataan vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Pysyvän kirjakokoelman ylläpitoa varten lukiossa suositellaan käytettävän aineistohankintaan vuosittain summa, jonka määrä on vähintään 1 € / oppilas tai opiskelija. Kaupungin koulut voivat halutessaan yhdistää summia keskenään ja hankkia sillä esimerkiksi kaikkien koulujen käytössä olevia luokkasarjoja. On suositeltavaa, että joku henkilökuntaan kuuluva on vastuussa koulun kirjakokoelman aineistosta (esim. hankinnat ja poistot) ja että hänelle maksetaan siitä korvaus. Lukiossa ohjataan mahdollisuuksien mukaan ainekohtaisia rahoja luokkasarjojen hankintaan.

Alkuvaiheessa lukutaito on lukuvuoden teemana vähintään yhden lukuvuoden ajan.

Henkilökunnalle tarjotaan säännöllisesti koulutusta liittyen lukutaitotyöhön (aiheina esim. monilukutaito, kirjallisuuden käyttö opetuksessa, kielitietoisuus, erilaisten lukijoiden tukeminen ja huomiointi, sanataide).

Jos mahdollista, suositaan painettuja oppikirjoja.

Kotien lukutaitotyön tukeminen

Vahvistetaan oppilaiden koteihin suunnattua viestintää kielellisestä tietoisuudesta, lukuinnosta ja lukutaidosta sekä nostetaan aiheet esiin säännöllisesti vanhempainilloissa.

Lukutaidon opettamiseen liittyvät toimet

Oppilaita vaaditaan lukemaan vähintään 6–8 kokonaista teosta lukion aikana (keskimäärin 2–3 teosta lukuvuodessa).

Jokainen opettaja on opetettavan aineensa kielen opettaja. Lukustrategioiden ja luetun ymmärtämisen opettaminen kuuluu kaikkien opettajien vastuulle. Vinkkejä saa esimerkiksi Turun kaupungin kehittämästä perusopetuksen lukustrategiasuunnitelmasta (ks. https://urn.fi/urn:nbn:fi:oyerfi-202508000000699_4).

Lukiossa kehitetään äidinkielen ja kirjallisuuden sekä reaaliaineiden yhteinen nivelkurssi lukion aloittaville. Kurssilla käydään läpi mm. opiskelu- ja lukustrategioita.

Opetuksessa käytetään erilaisia tekstejä monipuolisesti. Luettavaan kirjallisuuteen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja vaihtelevia. Käytetään luku- ja opintopiirejä aktiivisesti.

Lukemisen näkyväksi tekemiseen liittyvät toimet

Kuratoidaan jo olemassa oleva koulun kirjakokoelma ja asetetaan kirjat houkuttelevasti esille. Kirjojen saatavuudessa huomioidaan erilaisten lukijoiden tarpeet (apuna esim. Celia-kirjasto, Monikielinen kirjasto, selkoaineisto).

Ajoittaisia, hetkellisiä tai kertaluontoisia lukutaitotoimia toteutetaan vähintään kerran lukuvuodessa oppilaitokseen sopivalla tavalla (esim. lukuhaasteet, tempaukset, yhteisölliset lukuhetket, vierailijat, retket, teemapäivät).

Lisätään nuorten osallisuutta lukutaitotyössä (esim. luettavien kirjojen valitsemisessa ja lukutapahtumien suunnittelussa).

Jokainen opettaja ja ohjaaja on lukevan aikuisen malli. Myös koulun aikuiset lukevat lukuhetkien tai -tuntien aikana oppilaiden nähdessä. Koulun aikuisten lukemista tuodaan esiin myös muilla keinoin.

Kirjallisuutta tehdään näkyväksi koulun tiloissa eri tavoin.

Lukutaitotyön mittarit

Lukutaitokartoitukset tehdään vähintään kaikille lukion aloittaville.

Lukion osalta lukutaidon mittarina toimivat myös ylioppilaskirjoitusten tulokset (erityisesti äidinkielen ja kirjallisuuden sekä S2-kokeiden tulokset).

Kirjastoyhteistyö

Ryhmänohjaaja ja äidinkielen opettaja tarkistavat lukion alussa, että jokaisella oppilaalla on kirjastokortti. Kirjasto myös välittää Wilman kautta vanhemmille lukuvuoden alussa viestin aiheeseen liittyen.

Yhteistyötä kirjaston kanssa kehitetään eteenpäin. Kirjastossa käydään vähintään yhdellä opintojaksolla lukion aikana. Ryhmät voivat kaikissa oppiaineissa tehdä lainauskäyntejä kirjastoon opettajan johdolla. Opettaja voi pyytää kirjastosta kirjakasseja lainaksi yhteisökortille esim. tietystä teemasta. Kirjastoa voi hyödyntää myös saman teoksen saamiseksi kaikkien opiskelijoiden luettavaksi.

1.5. Koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta

Lukutaitotyö kirjataan vuosittain aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelmiin.

Lukutaito nostetaan alkuvaiheessa jonkin kuukauden teemaksi. Suositus on, että teema toistuisi vuosittain.

Jokaisessa aamu- ja iltapäivätoiminnan ryhmässä henkilökunta lukee ääneen lapsille säännöllisesti. Kirjojen kuuntelua ja lukuhetkiin rauhoittumista harjoitellaan systemaattisesti vähitellen aikaa pidentäen. Lisäksi toiminnassa järjestetään säännöllisesti lapsille mahdollisuuksia lukea ja tutkia kirjoja.

Varmistetaan, että jokaisessa aamu- ja iltapäivätoiminnan ryhmässä on yhteisökortti kirjastoon.

Huolehditaan, että aamu- ja iltapäivätoiminnan ryhmissä on houkuttelevasti näkyvissä ja lasten käytettävissä monipuolisesti erilaisia kirjoja. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi kirjaston kirjakassipalvelua.

Iltapäivätoiminnan ryhmät vierailevat kirjastossa vähintään yhden kerran lukuvuodessa.

Huolehditaan, että henkilökunnan koulutushankintoja tehtäessä on säännöllisesti tarjolla koulutusta lukutaitotyöhön liittyvistä teemoista (esim. sanataide, kirjallisuuden käyttäminen toiminnassa, lukemaan innostaminen, kielitietoisuus).

1.6. Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluissa tuodaan lukeminen esille hyvänä tapana viettää vapaa-aikaa. Lukemis- ja kirjoitusharrastukselle tarjotaan tiloja.

Nuorisotilojen kirjakokoelma kuratoidaan ja asetetaan houkuttelevasti esille. Aineistoa on mahdollista laajentaa kirjaston kirjoilla, lehdillä ja peleillä. Kirjastosta voi pyytää esimerkiksi kausittain aineistopakettia lainaksi yhteisökortille.

Ohjatun toiminnan, pajojen ja koulunuorisotyön suunnittelussa huomioidaan nuorten monilukutaidon tukeminen.

Huomioidaan kirjallisuuden tarjoamat mahdollisuudet tukea nuoria murrosiän muutoksissa ja identiteetin muotoutumisessa.

Nuoriso-ohjaajat tukevat nuorten medialukutaidon kehittymistä keskustelemalla mahdollisuuksien mukaan nuorten kanssa erilaisista median ilmiöistä.

Kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja mediaportaisiin kuuluva viidensien luokkien mediataitopaja toteutetaan nuorisopalveluiden ja kirjaston yhteistyössä.

1.7. Nuorten työpaja

Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia rauhallisiin lukuhetkiin.

Tuetaan lukustrategioiden harjoittelua ja oppimista. Hyödyksi voi käyttää esimerkiksi Turun kaupungin kehittämää perusopetuksen lukustrategiasuunnitelmaa (https://urn.fi/urn:nbn:fi:oerfi-20250800000699_4).

Hyödynnetään kaunokirjallisuutta valmennuksissa mahdollisuuksien mukaan.

Kehitetään kirjastoyhteistyötä eteenpäin. Kirjastosta voi pyytää ja lainata aineistopaketteja yhteisökortille. Kirjastosta voi pyytää myös kirjavinkkausta.

Kirjastossa vierailaan yhdessä vähintään kerran vuodessa. Samalla tarkistetaan omien kirjastokorttien tilanne.

1.8. Kansalaisopisto

Kansalaisopisto tarjoaa mahdollisuuksien mukaan lukemiseen, kirjallisuuteen tai sanataiteeseen liittyviä kursseja lapsille ja nuorille.

1.9. Kirjasto

Varmistetaan kirjaston riittävät resurssit toteuttaa lasten ja nuorten lukutaitotyötä, jotta jokainen keuruulainen lapsi ja nuori saa vuosittain suoran kontaktin kirjastoon ja sen työntekijöihin.

Kirjasto vetää ja koordinoi kaupungin lukutaitoverkostoa, joka kokoontuu seurantapalaveriin vähintään kerran vuodessa sekä päivittää lukutaitosuunnitelmaa tarvittaessa.

Ylläpidetään alakoulun Kirjastoportaita ja laajennetaan Kirjastoportaat yläkouluun ja lukioon. Varmistetaan myös JOPO-luokan ja harjaantumislukkiin osallisuus kirjastoportaissa. (Ks. erillinen liite.)

Kehitetään Kirjastoportaita varhaiskasvatuksessa (ks. erillinen liite).

Toimitetaan kirjasarjoja ja räätälöityjä aineistopaketteja pyynnöstä yksiköihin, joissa työskennellään lasten ja/tai nuorten kanssa.

Kokoelman kehittämisessä huomioidaan erilaisten lukijoiden tarpeet. Nostetaan esiin Monikielisen kirjaston palveluja sekä Celia-palvelua ja e-kirjastoa. Pyritään ylläpitämään ja nostamaan esiin selkokielisen kirjallisuuden kokoelmaa.

Kartoitetaan mahdollisuutta luoda tai hankkia kirjastolle lainattavat sanataidelaatikot/-laukut eri ikäisille.

Kehitetään kirjaston nettisivuja, joihin kootaan yhteen varhaiskasvatukselle ja kouluille tarjottavat palvelut.

4. LUKUTAITOTYÖN MITTARIT, VASTUUT JA SEURANTA

Lukutaitotyötä seurataan varhaiskasvatuksessa ja peruskouluissa Niilo Mäki Instituutin seuranta-työkaluilla vähintään joka toinen vuosi alkaen syksystä 2026. Yksiköiden johtajat antavat kyselyiden tarkasteluoikeudet yksikön lukutaitovastaavalle sekä kaupungin lukutaitoverkoston vetäjälle.

Lasten ja nuorten lukutaitoa seurataan kaupungin tasolla vuosittain 3. vuosiluokan lukutaitokartoitusten, 6. ja 9. vuosiluokkien valtakunnallisten S1- ja S2-kokeiden sekä ylioppilaskirjoitusten tulosten avulla. Vuosittain tarkastellaan myös kirjaston lasten- ja nuortenkirjojen lainausmääriä.

Monialainen lukutaitotiimi kokoaa säännöllisesti seurantatyökalujen tulokset, tiedottaa niistä hyvinvointijohtajaa ja omia yksiköitään sekä päivittää lukutaitosuunnitelmaa. Lukutaitosuunnitelma päivitetään seuraavan kerran viimeistään keväällä 2029. Lukutaidon seuranta tehtäessä on huomioitava, että lukutaitotyön toteutumista voidaan arvioida heti, mutta lukutaidon paraneminen ei välttämättä näy muissa mittareissa heti. Lukutaitotyö on pitkäjänteistä työtä ja sen tulokset voivat näkyä vasta useamman vuoden päästä.

LIITE: Lasten ja nuorten Kirjastoportaati

Vuosiluokka / yhteistyötaho	sisältö	ajankohta
varhaiskasvatustus	pedagogiset satutuokiot päiväkodeissa	päiväkotien toimintakauden aikana
1. luokka	kirjastostartti	elo-syyskuu
2. luokka	kirjavinkkaus	elo-syyskuu
3. luokka	kirjastoseikkailu	maalis-huhtikuu
4. luokka	kirjailijavierailu	maaliskuu
5. luokka	mediapaja yhteistyössä nuorisotoimen kanssa	helmikuu
6. luokka	kirjavinkkaus	marraskuu
Harjaantumisloukat	sanataidetuokio	joulukuu
7. luokka	tiedon hakua harjoittava pakopeli	lokakuu
8. luokka	genrevinkkaus	elo-syyskuu
9. luokka	sanataidepaja tai kirjallisuushistoria-aiheinen pakopeli	maaliskuu
JOPO-luokka	joka toinen lukuvuosi sama sisältö kuin 8. vuosiluokalle ja joka toinen lukuvuosi sama sisältö kuin 9. vuosiluokalle (lukuvuosi 2026–2027 sama kuin 8. vuosiluokalle)	elo-syyskuu / maaliskuu
lukion 2. vuosiluokka	genrevinkkaus	tammikuu